

ΤΜΗΜΑ Α΄

ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Βασικά Στοιχεία της Δεοντολογίας

1. Η έννοια και ο ρόλος της Δεοντολογίας

Κάθε επάγγελμα με βάση τον επιστημονικό χώρο στον οποίο ανήκει, παρουσιάζει με την λειτουργία του διάφορα προβλήματα τα οποία άπτονται τόσο του τρόπου άσκησης του, όσο και των λειτουργικών σχέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ των ασκούντων αυτό και των πολιτών-χρηστών των υπηρεσιών αυτού.

Όμως, η ραγδαία εξέλιξη των επιστημών έχει ως αποτέλεσμα τόσο την συνεχή μεταβολή των επιστημονικών δεδομένων, όσο και την αναπροσαρμογή των λειτουργικών συνθηκών τους. Αυτή η συνεχώς μεταβαλλόμενη κατάσταση, όπως είναι φυσικό, δημιουργεί νέα δεδομένα στον τομέα κάθε επιστήμης και των εξ αυτής απορροώντων επαγγελματιών, τα οποία επηρεάζουν τόσο τον τρόπο άσκησης τους, όσο και τις υφιστάμενες σχέσεις μεταξύ των ασκούντων ένα επάγγελμα και των πολιτών, που είναι οι χρήστες των υπηρεσιών του. Ένας από τους τομείς των επιστημών αυτών είναι και ο Τομέας της Υγείας. Πρόκειται για ένα μεγάλο κλάδο παροχής υπηρεσιών στους πολίτες εκείνους, που έχουν ανάγκη να απολαύσουν των κοινωνικών τους δικαιωμάτων στην υγεία και την πρόνοια βάσει του άρθρου 21 παρ. 3 του Συντάγματος και των διατάξεων της ισχύουσας νομοθεσίας. Στον τομέα της υγείας πλην της Ιατρικής, Οδοντιατρικής και Φαρμακευτικής Επιστήμης, που έχουν δικούς τους Κώδικες Δεοντολογίας (Ν. 3418/2005/ΦΕΚ ΤΑ΄287/28-11-2005), ανήκει ένας ικανός αριθμός επαγγελματιών των παραϊατρικών επιστημών, από τα οποία ορισμένα, όπως η Νοσηλευτική, η Φυσικοθεραπεία έχουν δικό τους κώδικες Δεοντολογίας, ενώ ο μεγαλύτερος αριθμός αυτών στερείται τέτοιου κώδικα αρχών.¹

Συνεπώς, για μεν τους κλάδους εκείνους της υγείας που ο νομοθέτης έχει

---

1. Α.Δ. Αλεξιάδη, Δίκαιο της Υγείας – Δεοντολογία της Υγείας, Εκδόσεις Μ. Δημοπούλου, Θεσσαλονίκη, 2000, σελ. 19 & επ.

θεσπίσει δικό τους πλαίσιο ειδικών αρχών δεοντολογίας, οι επιπλέον γενικές κατευθυντήριες αρχές έρχονται να τις συμπληρώσουν. Αντίθετα, για εκείνους τους επιστημονικούς κλάδους (Αισθητικής-Κοσμητολογίας, Ακτινολόγων-Ραδιολόγων κλπ.) που δεν διαθέτουν κώδικα αρχών δεοντολογίας, η θέσπιση αυτών των γενικών αρχών αποτελεί ένα σύνθετο πλαίσιο κανόνων λειτουργίας μαζί με τις αρχές της εκάστοτε ισχύουσας νομολογίας και θεωρίας. Κατ' ακολουθία η παρούσα μελέτη απευθύνεται στα επαγγέλματα εκείνα τα οποία στερούνται κώδικα δεοντολογίας και έρχεται να καλύψει το κενό αυτό.

Για την αντιμετώπιση όλων αυτών των θεμάτων, είναι ανάγκη να υπάρξει ένα κείμενο αρχών με την μορφή κώδικα το οποίο να ορίζει για την κάθε περίπτωση τι πρέπει να γίνει και τι όχι δηλαδή «το δέον γενέσθαι». Πρόκειται για ένα κείμενο δεοντολογικών αρχών με ρυθμιστικό ρόλο. Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή.

Αν αναζητήσει κανείς την πηγή της λέξης δεοντολογία θα διαπιστώσει ότι η λέξη αυτή είναι σύνθετη και αποτελείται από δύο λέξεις: α) την λέξη «δέον» που σημαίνει πρέπει να γίνει κάτι και β) την λέξη «οντολογία» που σημαίνει πραγματικότητα, κάτι το πραγματικό.

Επομένως, η λέξη Δεοντολογία σημαίνει ότι κάτι πρέπει να γίνει, για κάτι σταθερό, οριοθετημένο και προσδιορισμένο εκ των προτέρων, όπως είναι ένα επάγγελμα, ένα λειτούργημα. Καθοδηγεί τον ασκούντα αυτό να προβεί στις αναγκαίες ενέργειες για την λειτουργία του, αλλά παράλληλα τον προστατεύει, αποκλείοντας όλα εκείνα τα στοιχεία τα οποία ενδεχομένως να τον εκθέσουν σε κίνδυνο.

Με βάση τα ανωτέρω θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι ο όρος Δεοντολογία σημαίνει ότι πρέπει να πράξουμε σε μια δεδομένη στιγμή σε συγκεκριμένο τόπο κάτι αναγκαίο κάτι προσδιορισμένο, αποκλείοντας υποχρεωτικά οποιαδήποτε άλλη αφηρημένη έννοια ή μη οριοθετημένη ενέργεια. Συνεπώς, είμαστε σε θέση με όσα έχουμε αναφέρει μέχρι τώρα να δώσουμε τον ορισμό της Δεοντολογίας «ως ενός συνόλου κανόνων που ρυθμίζουν την συμπεριφορά ενός ατόμου σε μια συγκεκριμένη κατάσταση».²

Αν. Γρανίτσα, Ιατρική Δεοντολογία, Ιατρικό Βήμα, 1991, σελ. 34-35.

Π. Επιβατιανού, Ιατρικό Δίκαιο, University Studio Press, Θεσσαλονίκη, 1989, σελ. 55.

Γ. Κάτσα, Στοιχεία Ιατρικής Δεοντολογίας, Αθήνα, 1940, σελ. 10.

Θ. Ζάφειρα, Ιατρική Νομοθεσία, Αθήνα, 1966, σελ. 92 & επ.

Κ. Χρυσόγονου, Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, Θεσσαλονίκη, Εκδ. Σάκκουλα, 1998, σελ. 418.

2. Γ. Μπαμπινιώτη, Λεξικό, Αθήνα, 2004, σελ. 246.

Άρα μπορούμε να παρατηρήσουμε εδώ ότι η Δεοντολογία έτσι όπως υποστηρίχθηκε ανωτέρω, μπορεί και πρέπει να αποτελέσει ένα οδηγό για την άσκηση ενός οποιουδήποτε επαγγέλματος που θέτει εκ των προτέρων σαφή προσδιοριστικά όρια στην άσκησή του, ορίζοντας αφενός τα θετικά της στοιχεία, αφετέρου τις αναγκαίες απαγορεύσεις σε αυτή.

Επίσης οι κανόνες-αρχές αυτού καθορίζουν το πλαίσιο λειτουργίας ενός επαγγέλματος, τον τρόπο της λειτουργικής συμπεριφοράς των εργαζομένων μεταξύ τους, προς τους πελάτες και προς το κοινωνικό σύνολο, καθώς και τις επιβαλλόμενες κυρώσεις σε περίπτωση παραβίασης των αρχών αυτών.³

Όπως τονίσθηκε παραπάνω ο κάθε επαγγελματικός κλάδος έχει, στον βαθμό που του έχουν επιτρέψει οι δυνατότητες λειτουργίας του, τον δικό του κώδικα δεοντολογίας. Όμως, η έκδοση αυτή είτε έγινε κατά νομοθετική εξουσιοδότηση, όπως αυτό συνέβη με την έκδοση του Κώδικα Νοσηλευτικής Δεοντολογίας για τους νοσηλευτές-νοσηλεύτριες (άρθρο 114 Ν. 2071/1992) και εκδόθηκε το Π.Δ. 216/2001 Περί Κώδικος Νοσηλευτικής Δεοντολογίας και όπως προβλέφθηκε να γίνει η έκδοση ομοίου κώδικα για τον Κλάδο των Φυσικοθεραπευτών (άρθρο 16 Ν. 3599/2007), είτε όχι, δεν παύει να αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο στα χέρια των εργαζομένων. Έτσι εκδόθηκε η υπουργική απόφαση αρ. 107359/2-9-2010 Περί Κώδικος των Φυσικοθεραπευτών.

Όμως, υφίστανται και επαγγελματικοί κλάδοι για τους οποίους δυστυχώς μέχρι σήμερα δεν υπήρξε καμία νομοθετική πρόβλεψη για το ζήτημα αυτό. Για όλους αυτούς η παρούσα μελέτη έρχεται να καλύψει το υφιστάμενο αυτό κενό με την εφαρμογή από αυτούς των βασικών αρχών της Δεοντολογίας, η εφαρμογή των οποίων δεν έχει δεσμευτικό χαρακτήρα για τα μέλη του επαγγελματικού κλάδου. Σε αντίθεση με τις αρχές άλλων κωδικών δεοντολογίας που περιέχουν διατάξεις εξαναγκαστικού δικαίου και προβλέπουν την επιβολή πειθαρχικών κυρώσεων σε περίπτωση παράβασης διατάξεων αυτών από τα μέλη

Α. Κουτσελίνη, Δεοντολογία και ευθύνη κατά την άσκηση της Ιατρικής. Δίκαιο και Υγεία, Πρακτικά Συνεδρίου, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα, 1994, σελ. 49 & επ.

Κ. Δημόπουλου, Δεοντολογία Ιατρικού Επαγγέλματος, 1986, σελ. 110 & επ.

Ειρ. Αναπλιώτου-Βαζαίου, Καθημερινά Ιατρικά Προβλήματα, Αθήνα, σελ. 38 & επ.

Τ. Μίχου, Μαθήματα Δεοντολογίας, 1989, σελ. 13 & επ.

3. Κ. Γώγου, Κανόνες Δεοντολογίας της Δημόσιας Διοίκησης, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 2000, σελ. 17 & επ.

Σ. Ψυχομάνη, Ο Κώδικας Τραπεζικής Δεοντολογίας, Αρμεν. 1999, σελ. 915 & επ.

Ειρ. Αναπλιώτου-Βαζαίου, Γενικές Αρχές Ιατρικού Δικαίου, Αθήνα, Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 86 & επ.

του κλάδου τους, όπως π.χ. του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας, του Οδοντιατρικού Κώδικα.⁴ Πρόκειται για επαγγελματικούς κώδικες με ισχυροποιημένη νομικά θέση έναντι των μελών του κλάδου τον οποίο εκπροσωπούν.⁵ Υπάρχουν όμως και Κώδικες οι οποίοι δεν περιέχουν τέτοιου είδους διατάξεις, με αποτέλεσμα να αποτελούν ένα κείμενο αρχών μη δεσμευτικού χαρακτήρα.

Βέβαια οι αρχές αυτές πέραν του δεσμευτικού ή μη χαρακτήρα τους έχουν και ηθική αξία γι' αυτούς, δεδομένου ότι η ηθική πρέπει να διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο στην άσκηση ενός επαγγέλματος. Άρα θα λέγαμε ότι το στοιχείο της ηθικής θα πρέπει να κυριαρχεί στις σχέσεις συναλλαγών μεταξύ εργαζομένων και πελατών, δίνοντας μια άλλη διάσταση στην άσκηση του κάθε επαγγέλματος και προσδίδοντας ταυτόχρονα αίσθηση εμπιστοσύνης στον πελάτη. Πέραν αυτών η ηθική επιβάλλεται να υπάρχει και στις λειτουργικές σχέσεις μεταξύ των εργαζομένων και των εργοδοτών.

Μόνο τότε μπορούμε να ομιλούμε για την δημιουργία ενός κλίματος ηθικών αξιών στην λειτουργία των επαγγελματιών και δη του χώρου της υγείας, ενός τομέα με πάρα πολλά λειτουργικά και μη προβλήματα ομολογουμένως, και ο οποίος έχει μεγάλη ανάγκη από την επικράτηση ενός τέτοιου κλίματος στο χώρο του.

Κάθε επαγγελματικός κλάδος οφείλει να έχει τον δικό του κώδικα δεοντολογίας για να αντιμετωπίζει όλα τα προβλήματα αυτά, δίνοντας σε κάθε περίπτωση τις αναγκαίες απαντήσεις και θέτοντας παράλληλα ειδικές υποχρεώσεις, περιορισμούς, ειδικά καθήκοντα και συμπεριφορές στους εργαζόμενους έναντι τρίτων-πελατών, με σκοπό την επίτευξη σε μεγάλο βαθμό της ορθής άσκησης του επαγγέλματος, με βάση πάντοτε τις ηθικές αξίες. Όσον αφορά τώρα την σύσταση του Κώδικα Δεοντολογίας, αυτή ανατρέχει στην αρχαιότητα και δη στον όρκο του Ιπποκράτη, ο οποίος κατά κοινή ομολογία αποτέλεσε την βάση του πρώτου Επαγγελματικού Κώδικα των Ιατρών, δηλαδή τον Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας. Πριν από τον Όρκο του Ιπποκράτη υπήρξε ο Κώδικας του Hammurabi, ο οποίος όμως ρυθμίζει δύο μόνο βασικά ζητήματα των ιατρών: α) την ιατρική αμοιβή και β) την ιατρική ευθύνη. Η νομοθετική κατοχύρωση

4. Φ. Ομπέση, Δίκαιο Νοσηλευτικής Ευθύνης, Εκδόσεις Βήτα, Αθήνα, 2005, σελ. 203.

Π.Δ. 216/2001/ΦΕΚ ΤΑ '167/25-7-2001 «Περί Κώδικος Νοσηλευτικής Δεοντολογίας».

Ν. 3418/2005/ΦΕΚ ΤΑ '287/28-11-2005 «Περί Κώδικος Ιατρικής Δεοντολογίας».

5. Ι. Πανταζάτου, Οι Κώδικες Δεοντολογίας και η Επαγγελματική Συμπεριφορά των Δημοσίων Λειτουργών και των Ελεύθερων Επαγγελματιών του Ελληνικού Κράτους, Ε.Δ.Δ.Δ.Δ., Τ. 44, Τεύχος 1, 2000, σελ. 39.

του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας έγινε για πρώτη φορά με το Β.Δ. 25-5/6-7-1955, ενώ το έτος 2005 εκδόθηκε ο νέος κώδικας με τον Ν. 3418/2005 (ΦΕΚ ΤΑ΄287/28-11-2005).⁶

Ο Κώδικας αυτός αποβλέπει αφενός μεν στην προστασία των συμφερόντων του ασθενή και των ιατρών, αφετέρου δε στην ανάπτυξη καλών λειτουργικών σχέσεων μεταξύ αυτών και των συναδέλφων τους. Παράλληλα, δημιουργεί ένα ηθικό υπόβαθρο με βάση το οποίο λειτουργούν σχέσεις εμπιστοσύνης μεταξύ ασθενών και ιατρών και υιοθετεί τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας με βάση τις ηθικές αξίες.

Με βάση τα προαναφερθέντα θα μπορούσε να υποστηριχθεί η άποψη ότι η Δεοντολογία αποτελεί ένα είδος καθηκοντολογίου για τους εργαζόμενους στο χώρο της εργασίας τους, που αποτελείται από δύο ενότητες κανόνων: α) την ενότητα των κανόνων δικαίου, οι οποίοι προέρχονται από τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας και επιβάλλουν στους εργαζόμενους την πραγματοποίηση ορισμένων ενεργειών με την μορφή υποχρεώσεων και β) την ενότητα των ηθικών κανόνων, οι οποίοι προέρχονται από την κοινωνία και αποβλέπουν αφενός μεν στην επαγγελματική και κοινωνική ανέλιξη όλων εκείνων που λειτουργούν επαγγελματικά με βάση τους κανόνες της ηθικής, αφετέρου δε στην κοινωνική περιθωριοποίηση όλων εκείνων, που μετέρχονται μεθόδων και μέσων, που δε συνάδουν με τις θεμελιώδεις ηθικές αξίες του πολίτη.⁷

Συνεπώς, ο Κώδικας αυτός αποτέλεσε την βασική πηγή άντλησης στοιχείων απαραίτητων για την συγκρότηση πολλών άλλων επαγγελματικών κωδίκων και ιδίως στο χώρο της υγείας.

Ο Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας, απευθύνεται στους εργαζόμενους ενός κλάδου, είτε με την ιδιότητα του δημοσίου οργάνου, είτε με την ιδιότητα του ιδιωτικού υπαλλήλου, είτε τέλος με την ιδιότητα του ελεύθερου επαγγελματία, και συμβάλλει:

- α) στην ορθή λειτουργία των εργαζομένων με οποιαδήποτε ιδιότητα,
- β) στην ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών στον πολίτη,
- γ) στην καταπολέμηση της κακοδιοίκησης των υπηρεσιών και επιχειρήσεων,
- δ) στην καταπολέμηση της διαφθοράς,

---

6. Α. Βουγιούκα, Η Επαγγελματική Ευθύνη του Ιατρού, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Art, 1993, σελ. 48 & επ.

Σιανου, Η Ιατρική Ευθύνη, Εκδόσεις Τριανταφύλλου, Θεσσαλονίκη, 1977, σελ. 9 & επ.

7. Δ. Ψαρούλη – Π. Βούλτσου, Ιατρικό Δίκαιο, University Studio Press, Θεσσαλονίκη, 2010, σελ. 14 & επ.

- ε) στην προστασία των εννόμων συμφερόντων του πολίτη,
- στ) στην θεμελίωση ορθών σχέσεων λειτουργικής συμπεριφοράς μεταξύ των εργαζομένων και πολιτών-πελατών,
- ζ) στην δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης στις σχέσεις των ανωτέρω,
- η) στην δημιουργία επαγγελματικού ήθους στους εργαζόμενους και επαγγελματίες.

Με βάση τα ανωτέρω παρατηρούμε ότι ο Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας σε ένα οποιοδήποτε επαγγελματικό κλάδο δύναται να λειτουργήσει προς δύο κατευθύνσεις:

- α) ως προστατευτικός μηχανισμός για τον εργαζόμενο, επαγγελματία,
- β) ως αποτρεπτικός μηχανισμός γι' αυτούς προς αποφυγήν ενεργειών που μπορεί να τους θέσει σε κίνδυνο.⁸

2. Ο Δεσμευτικός Χαρακτήρας του Κώδικα Δεοντολογίας

α) Αρχικά οι επαγγελματικοί κλάδοι για την καλύτερη λειτουργία τους και των μελών τους, αλλά και για την αποφυγή δημιουργίας προβλημάτων μεταξύ εργαζομένων και εργοδοσίας, εργαζομένων μεταξύ τους, αλλά και μεταξύ εργαζομένων και πελατών εξαιτίας της λειτουργικής συμπεριφοράς αυτών, θέσπισαν με αποφάσεις των επαγγελματικών τους σωματείων Κώδικες Δεοντολογίας. Πράγματι, επρόκειτο για ένα κείμενο αρχών που κατά βάση στηρίζονταν στην ηθική και λοιπές ηθικές αξίες της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Οι κώδικες αυτοί απευθύνονταν στα μέλη του επαγγελματικού κλάδου και απαιτούσαν από αυτά την τήρηση των αρχών αυτών για την διασφάλιση τόσο των συμφερόντων του κλάδου όσο και των πελατών τους. Όμως, οι αρχές αυτές στο σύνολό τους αποτελούσαν απλά ένα κείμενο παροτρύνσεων προς τα μέλη του κλάδου, ζητώντας από αυτά: αα) να συμπεριφέρονται σωστά προς τους πελάτες

8. Γ. Καρακώστα, Ιατρική Ευθύνη. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα και νομική διάσταση των κανόνων Ιατρικής Δεοντολογίας, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2008.
 Α. Κουτσελίνη, Βασικές Αρχές Βιοηθικής, Ιατρικής Δεοντολογίας και Ιατρικής Ευθύνης, 1999.
 Χ. Πολίτη, Ν. 3418/2005. Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας, Αθήνα, 2006.
 Κ. Φουντεδάκη, Η συναίνεση του ενημερωμένου ασθενούς, σύμφωνα με το νέο Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας (Ν. 3418/2005), Ο Νέος Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας, Βασικές Ρυθμίσεις, 2006. Δημοσιεύματα Ιατρικού Δικαίου και Βιοηθικής, 2006, σελ. 14 & επ.
 Κ. Χαραλαμπάκη, Ιατρική Ευθύνη και Δεοντολογία, Υπερ., 1993, σελ. 511 & επ.
 Α.Δ. Αλεξιάδη, Εισαγωγή στο Ιατρικό Δίκαιο, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Μ. Δημόπουλου, 1996, σελ. 201 & επ.

προϊσταμένους και συναδέλφους τους, αβ) να φροντίζουν για την προστασία των επαγγελματικών συμφερόντων του κλάδου, αγ) να αποφεύγουν όλες εκείνες τις ενέργειες, οι οποίες είναι πολύ πιθανό να θέσουν σε κίνδυνο τόσο τα συμφέροντα των ιδίων, όσο και των πελατών τους. Επομένως, δεν είχαν κανένα δεσμευτικό χαρακτήρα προς τα μέλη τους, με αποτέλεσμα αυτά να εφάρμοζαν τις αρχές αυτές του κώδικα κατά βούληση, αφού γνώριζαν εκ των προτέρων ότι σε περίπτωση παραβίασης αυτών ουδεμία δίωξη θα υφίσταντο. Και αυτό γιατί οι κώδικες αυτοί δεν θεσπίστηκαν με βάση κάποιο κανόνα δικαίου.⁹

Έτσι οι Κώδικες Δεοντολογίας είχαν να παρουσιάσουν μόνο αρνητικό αποτέλεσμα.

β) Υφίσταται όμως και μια δεύτερη κατηγορία κωδίκων δεοντολογίας. Η κατηγορία αυτή προέκυψε από την αναγκαιότητα λόγω της ανυπαρξίας των κωδίκων εκείνων που είχαν θεσπισθεί απλώς με απόφαση του Επαγγελματικού Σωματίου του Κλάδου, και όπως ήταν φυσικό το αποτέλεσμα της εφαρμογής τους ήταν αρνητικό, εξαιτίας της μη ορθής ή καθόλου εφαρμογής τους. Έτσι, η έκδοση των κωδίκων αυτών στηρίχθηκε σε νομοθετική πρόβλεψη, όπως αυτό συνέβη τόσο στο κλάδο της Νοσηλευτικής (Ν. 2071/1992 άρθρο 114) όσο και για τον κλάδο των φυσικοθεραπευτών (Ν. 3599/2007 άρθρο 16).¹⁰

Στις περιπτώσεις αυτές έχουμε την έκδοση κωδίκων δεοντολογίας με βάση κανόνα δικαίου, με αποτέλεσμα η εφαρμογή τους να καθίσταται υποχρεωτική για τα μέλη του κλάδου. Ο δεσμευτικός χαρακτήρας των αρχών αυτών του Κώδικα σημαίνει ότι τα μέλη του επαγγελματικού κλάδου είναι υποχρεωμένα να τις εφαρμόζουν επακριβώς. Αντίθετα, η πλημμελής ή και καθόλου εφαρμογή τους δημιουργεί τόσο ηθικές όσο και νομικές συνέπειες για τα μέλη τους. Η δεσμευτικότητα των αρχών αυτών προσδίδει στους κώδικες αυτούς την μορφή τυπικού κανόνα δικαίου, που στοχεύει τόσο στην προστασία των συμφερόντων των πολιτών-πελατών όσο και στην εύρυθμη λειτουργία του κλάδου και καθιστά την εφαρμογή τους υποχρεωτική για τα μέλη τους. Η υποχρεωτικότητα αυτή σημαίνει ότι σε περίπτωση παράβασης των αρχών του Κώδικα, οι παρα-

9. Κ. Γώγου (3), σελ. 20 & επ.

Π. Ζέπου, η ευθύνη του ιατρού. Νομικό Βήμα, 1973, σελ. 1 επ.

Μ. Καϊφα-Γκμπάντι, Η ποινική ευθύνη του αναισθησιολόγου στις ιατροχειρουργικές επεμβάσεις, Νομικό Βήμα, 1989, σελ. 872 & επ.

Α. Βάρκα-Αδάμη, Βιοηθική και Δίκαιο. Ελληνική Δικαιοσύνη, 2002, σελ. 655 & επ.

10. Ν. 2071/1992/ΦΕΚ ΤΑ '123/15-7-1992.

Ν. 3599/2007/ΦΕΚ ΤΑ '176/1-8-2007.

βάτες-μέλη του επαγγελματικού κλάδου υπέχουν πειθαρχικές ευθύνες, το μέγεθος των οποίων εξαρτάται από τον βαθμό της παράβασης.

Έτσι, η δεσμευτικότητα αυτή στην εφαρμογή των αρχών του Κώδικα καθιστά τον εργαζόμενο περισσότερο προσεκτικό στην εφαρμογή του και στις ενέργειές του έναντι των τρίτων, των συναδέλφων του αλλά και της εργοδοσίας. Όμως η δεσμευτικότητα αυτή δεν πηγάζει μόνο από την σχετική διάταξη νόμου, αλλά ακόμη και από το ίδιο το Σύνταγμα. Επίσης, οι ανωτέρω αρχές αποκτούν νομική ισχυροποίηση και από τις διατάξεις της εκάστοτε ισχύουσας νομοθεσίας, αλλά και της νομολογίας.¹¹

Παράλληλα, το στοιχείο της ηθικής, που εμπεριέχεται στις αρχές του Κώδικα Δεοντολογίας λόγω της επιταγής του νομοθέτη στην εφαρμογή τους, αποκτά χαρακτήρα δεσμευτικό για τα μέλη του κλάδου. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η εφαρμογή ενός κώδικα, η έκδοση του οποίου βασίστηκε σε νομοθετική πρόβλεψη, να καθίσταται περισσότερο υποχρεωτική, δεδομένου ότι το στοιχείο της ηθικής είναι εκείνο το οποίο επιτελεί πρωταγωνιστικό ρόλο στην εφαρμογή αυτή.¹²

Κατά συνέπεια με βάση τα αναφερθέντα στοιχεία είμαστε υποχρεωμένοι να διακρίνουμε τους κώδικες δεοντολογίας ανάλογα με την προέλευσή τους σε δύο βασικές κατηγορίες:

1. Στους Κώδικες Δεοντολογίας με διακριτική ευχέρεια

Πρόκειται για τους κώδικες δεοντολογίας, η έκδοση των οποίων στηρίχθηκε απλά σε απόφαση του επαγγελματικού τους σωματείου και φυσικά η εφαρμογή τους εναπόκειται στην διακριτική ευχέρεια των μελών του κλάδου. Όμως, όταν η θέσπιση και η υποχρεωτική τήρηση των κανόνων αυτών είναι αποτέλεσμα είτε αυτοδέσμευσης, είτε επιβολής από το Κράτος τότε και στις δύο περιπτώσεις οι κανόνες αυτοί αποκτούν τον τύπο διοικητικής πράξης με κανονιστικό περιεχόμενο, όπως π.χ. ο Κώδικας Δεοντολογίας του επαγγελμα-

---

11. Κ. Φουντεδάκη, Αστική Ιατρική Ευθύνη, Εκδόσεις Α. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 2003, σελ. 35 & επ.

Κ. Χαραλαμπίκη, Ιατρική Ευθύνη και Δεοντολογία, 1995.

Clement, J.M., Droit des maladies et bioethique, Berger-Leurant, Paris, 1996.

Almeras, J.P., Peqignot, H., La Deontologie Medicale, Paris, 1996.

12. Ε. Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη, Η άρνηση της παροχής ιατρικών υπηρεσιών και η ευθύνη κατά το άρθρο 8 του Ν. 2251/1994. Κριτική Επιθεώρηση Νομικής Θεωρίας και Πράξης, 1996.

Μ. Κανελλόπουλου-Μπόττη, Ιατρική ευθύνη για μη ενημέρωση ή πλημμελή ενημέρωση του ασθενή κατά το Ελληνικό και Αγγλοσαξωνικό δίκαιο, Εκδόσεις Α. Σάκκουλα, 1999.

τικού σωματείου των δημοσιογράφων ή των ιατρών. Οι Κώδικες Δεοντολογίας αυτής της κατηγορίας αφορούν τους ιδιώτες.

II. Στους Κώδικες Δεοντολογίας με δεσμευτικό χαρακτήρα

Πρόκειται για τους κώδικες δεοντολογίας, η έκδοση των οποίων στηρίχθηκε σε νομοθετική πρόβλεψη και οι οποίοι αποκτούν ισχύ κανόνα δικαίου. Η εφαρμογή τους από τα μέλη του επαγγελματικού κάδου καθίσταται υποχρεωτική.¹³

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι στην περίπτωση αυτή έχουμε την ουσιαστική υποκατάσταση μιας δεοντολογικής αρχής ενός κώδικα σε διάταξη κανόνα δικαίου. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται οι Κώδικες Δεοντολογίας που αφορούν τα Όργανα του Κράτους και μπορεί να έχουν το εξής περιεχόμενο:

- να αποτελεί ένα σύνολο διοικητικών διατάξεων που να περιλαμβάνει υποδείξεις, συστάσεις, οδηγίες κλπ. προς τα δημόσια όργανα για την ορθότερη εξυπηρέτηση των πολιτών. Η μη τήρηση αυτών ενδέχεται να στοιχειοθετήσει πειθαρχικό παράπτωμα κατά περίπτωση, αφού δεν έχουν κανονιστικό περιεχόμενο αυτοτελώς,
- να θέτει δεσμευτικούς κανόνες για την λειτουργική συμπεριφορά των Οργάνων του Κράτους είτε με παραπομπή σε γενικές αρχές του διοικητικού δικαίου, ή σε διατάξεις του Υ.Κ., ή του Κ.Δ.Δ., είτε νόμων, είτε πρωτογενώς, δηλαδή να θέτει νέους κανόνες. Στις περιπτώσεις αυτές ο Κώδικας Δεοντολογίας έχει κανονιστικό περιεχόμενο και συνεπώς η μη τήρησή του συνεπάγεται τις ανάλογες πειθαρχικές κυρώσεις και
- να θέτει κανόνες αυτοδέσμευσης βάσει των Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας - Σ.Σ.Ε. των δημοσίων υπαλλήλων, των Ο.Τ.Α. ή άλλων Ν.Π.Δ.Δ. Οι κανόνες αυτοί έχουν κανονιστικό περιεχόμενο με ότι αυτό συνεπάγεται ως ανωτέρω.¹⁴

Παράλληλα, η παραβίαση μιας δεοντολογικής αρχής κώδικα εκδοθέντος κατά νομοθετική εξουσιοδότηση υποδηλώνει τρία στοιχεία:

1. την αποκατάσταση της προκληθείσας ζημίας σε τρίτο πρόσωπο,
2. την πειθαρχική δίωξη του παραβάτη υπαλλήλου και
3. την αποφυγή στο μέλλον παρόμοιων ενεργειών από εργαζόμενο που είναι δυνατόν να τον εκθέσουν.¹⁵

13. Κ. Γώγου (3), σελ. 25 & επ.

14. Α. Τάχου, Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 2008, σελ. 173-174.

15. Φ. Ομπέση (4), σελ. 190 & επ.